

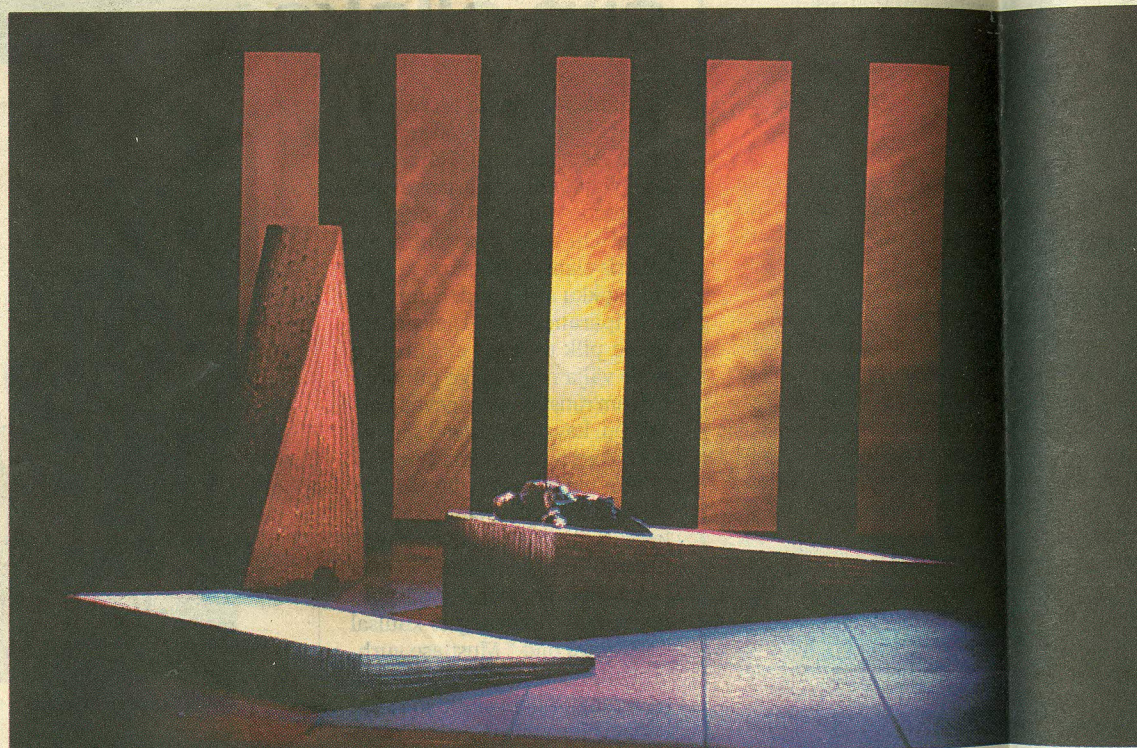
„Eesti Päevaleht“, 30. III '01

LAVA taga: Seitse etappi ühe rollini ehk kuidas sünnib Boriss Godunov?

Tuledesäras ooperimaja. Kutsung. Rahvas valgub saali. Tuled kustuvad, vaikus. Eesriie avaneb, lavale astub solist ja algab etendus...

Mati Palm laulab aprillis Rahvusooperis „Estonia“ esietenduvast ooperis „Boriss Godunov“ nimiosa. Ta on oma lauljakarjääri jooksul esinenud koduteatri kõrval paljudel kuulsatel maailmalavadel ja loonud rohkem kui 60 rolli, mille hulgas Boriss on üks keerukamaid „Don Carlo“ Filippo ja Boito ning Gounod' pörguvürst Mefistofeese kõrval. Milliseid etappe tuleb lauljal läbida ning palju tunde veeta ühe tegelaskujuga lava taga enne, kui ta astub rambivalgusse ning publik saab nautida mängu, mis tundub nii loomulik, selge ja märglevalt kerge.

I ALGUS - ISESEISEV TÖÖ. Boriss on keeruline psühholoogiline roll, millega peaks alustama tööd aasta enne esietendust. Nootide õppimine, teksti mõistmine ja mõtestamine – see kõik on elementaarne iseseisev töö. Saab ka poole aastaga, kuid siis ei jää enam aega süveneda. Kui

27. aprillil „Estonias“ esietenduva „Boriss Godunovi“ lavastusmeeskond tõi sama ooperi menükal vältja aasta tagasi Nantes'i Ooperis. Parempoolsel pildil Mati Palmi aastatetagune Boriss.

ti uus lavastus.

II TAUST - KUULAMISKOGEMUSTE HANKIMINE, ROLLI ERINEVAD TÕLGENDUSED. Iseseisva töö juurde kuulub erinevate lindistuste kuulamine. Varem tutvusin paljude esitustega, mitte seetõttu, et kedagi kopeerida, vaid et hankida ideid ja näha, kuidas on rollile lähenatud. Mul

muusikaline juht ja lavastaja oma nägemuse. Praeguse „Boriss Godunovi“ toovad välja muusikalise juhina Paul Mägi ning lavastajana Neeme Kuningas. Lähtutakse 1869. aasta originaalversioonist, kuid lisatud on Poola pilt, mis võimaldab sisse tuua naistegelase Maria.

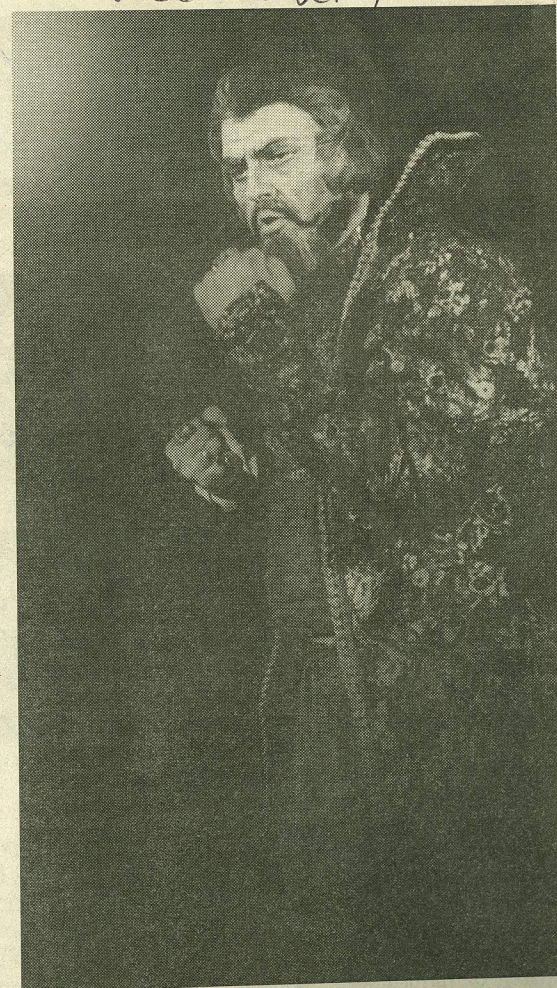
Lavastusproovides analüüsi-

ehk coach, nagu teda välismaal kutsutakse, peab teadma lavastuse muusikalise juhi kontseptsiooni, tundma materjali põhjalikult, teadma dirigendi temposid ja oskama ka vokaalselt nõu anda. Sageli kutsutakse vastava ala spetsialist teatrisse väljastpoolt. Näiteks, praegu valmistatakse Peterburi Marja teatris et-

ja helimaailm. Kui oled selle omaks võtnud, siis ei ole enam raske juurde õppida uus roll või teos. Minu jaoks on Mussorgski 19. sajandi suurim laulumester. Ta on suurtest vene heliloojatest kõige venelikum sellepärast, et sõna on seotud tihedalt intonatsioonidega ja keel kuulub orgaaniliselt selle muusika juurde. Te-

ma. Laval saab end kostüümis proovida 3-5 korda. Gastrolli olukord on loomulikult teine. Siis ei saa harjutada ning tuleb väga mobiilselt tegutseda. Lavastuse kostüümid on teinud Moskva kunstnik Marina Sokolova.

VII LÄBIMÄNGUD - KUIDAS KUNEB TERVIK. Kui muusikali-

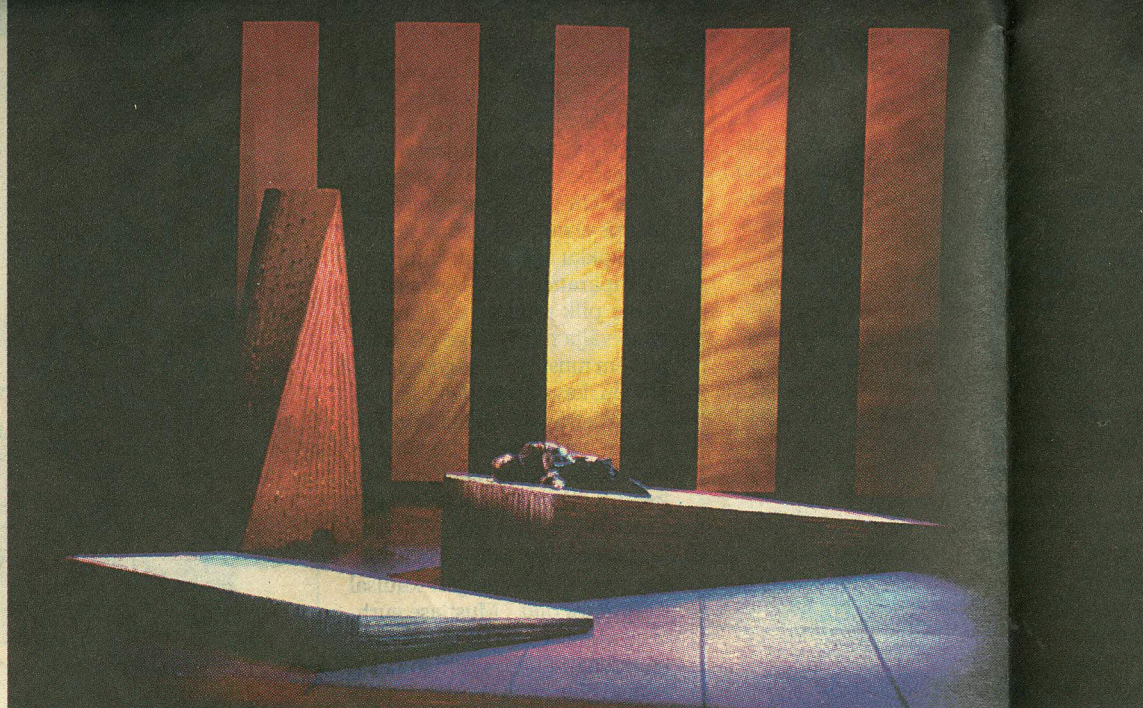

Tuledesaras
ooperimaja.
Kutsung. Rahvas
valgub saali. Tuled
kustuvad, vaikus.
Eesriie avaneb,
lavale astub solist
ja algab etendus...

Mati Palm laulab aprillis Rahvusoperis "Estonia" esietenduvast ooperis "Boriss Godunov" nimiosa. Ta on oma lauljakarjääri jooksul esinenud koduteatri kõrval paljudel kuulsatel maailmalavadel ja loonud rohkem kui 60 rolli, mille hulgas Boriss on üks keerukamaid "Don Carlo" Filippo ja Boito ning Gounod' pörguvürst Mefistofeese kõrval. Milliseid etappe tuleb lauljal läbida ning palju tunde veeta ühe tegelaskujuga lava taga enne, kui ta astub rambivalgusse ning publik saab nautida mängu, mis tundub nii loomulik, selge ja märglevalt kerge.

I ALGUS – ISESEISEV TÖÖ. Boriss on keeruline psühholoogiline roll, millega peaks alustama tööd aasta enne esietendust. Nootide õppimine, teksti mõistmine ja mõtestamine – see kõik on elementaarne iseseisev töö. Saab ka poole aastaga, kuid siis ei jõua piisavalt süveneda. Kui õppisin Mussorgski "Surma laule ja tantse" ja mainisin Irina Arhipovale, et pean seda tsükli kahe kuu pärast esitama, imestas tema, et kuidas nii Mati, aasta oleks vaja. Tema kui kogenuud artist soovitas nelja laulu õppimiseks tervelt üht aastat.

"Boriss Godunovi" lavastati "Estonias" 20 aastat tagasi ja sellega käisime ka Moskvas, Pariisis, Stockholmis. Paljud toonased osatäitjad Arne Miku lavastuses – Teo Maiste, Leonid Savitski, Voldemar Kuslap, ka mina – tunneme juba materjali, sellevõrra on lihtsam. Kuid vaja on kõik meelde tuletada ning loomulikult tuleb nüüd välja täies

27. aprillil "Estonias" esietenduva "Boriss Godunovi" lavastusmeeskond tõi sama ooperi menukalt välja aasta tagasi Nantes'i Ooperis. Parempoolsel pildil Mati Palmi aastatetagune Boriss.

ti uus lavastus.

II TAUST – KUULAMISKOGE-MUSTE HANKIMINE, ROLLI ERINEVAD TÖLGENDUSED. Iseseisva töö juurde kuulub erinevate lindistuste kuulamine. Varem tutvusin paljude esitustega, mitte seetõttu, et kedagi kopeerida, vaid et hankida ideid ja näha, kuidas on rollile lähenetud. Mul on neli erinevat versiooni Borissist. Parim on Šaljapini tõlgendus otse lindistusel 1928. aastal Covent Gardenis: Tema hallutsinatsioonide pilti ei saa millegagi võrrelda – täielik hullumeelsus. See on nii erakordne, et selle poole on raske isegi püüelda. Geniaalse solisti esituses oli Boriss jäätult kaasahaarav, peegeldades kogu seda õudust, mis võib peituda ühes inimeses.

III LAVASTAJA KONTSEPTSIOON – PÖÖRDEPUNKT LAVASTUSE SÜNNILOOS. Umbes kaks kuud enne esietendust saab kokku terve lavastusmeeskond, solistid ja teised osalejad. Siis esitavad

muusikaline juht ja lavastaja oma nägemuse. Praeguse "Boriss Godunovi" toovad välja muusikalise juhina Paul Mägi ning lavastajana Neeme Kuningas. Lähtutakse 1869. aasta originaalversioonist, kuid lisatud on Poola pilt, mis võimaldab sisse tuua naistegelase Maria.

Lavastusproovides analüüsitakse karakterite psühholoogiat. Liikumine käib sinna juurde, kuid seda on vähem ja pole nii keerukas võrreldes Rossini või Mozarti ooperitega. Keeruline on aga just psühholoogiline taust, eneseväljendus ja suhe partneriga. Neid mõtteid ja nüansse otsimegi läbi lavastaja nägemuse. Lavastaja lavastab ooperi psühholoogiliselt ja muusikaline juht muusikaliselt. Näitleja peab seda tervikuna kajastama.

Lavakujunduse autor on Anna Kontek Soome Rahvusoperist.

IV TÖÖ KONTSEPTMEISTRIGA. Kontsertmeister ehk repetiitor

ehk coach, nagu teda välismaal kutsutakse, peab teadma lavastuse muusikalise juhi kontseptsiooni, tundma materjali põhjalikult, teadma dirigendi temposid ja oskama ka vokaalselt nõu anda. Sageli kutsutakse vastava ala spetsialist teatrisse väljastpoolt. Näiteks, praegu valmistatakse Peterburi Maria teatris ette Wagneri tetraloogiat "Nibelungide sõrmus", mille juures töötab saksa konsultant. Ideaalis võikski nii olla, et olenevalt sellest, millega tegeldakse, töötab lauljatega vastavalt saksa, itaalia, prantsuse või vene muusika ja keele konsultant.

V ORKESTRIPROOVID – KÖLAMAAILMA AVASTAMINE. Kui orkestrantidel on materjal omandatud, algavad nõ. sitz proovid (istumisproovid), ilma liikumiseta, kus pannakse lugu paika muusikaliselt.

Iga helilooja on keerukas oma helikeele poolest. Mussorgskil on oma intervallika, intonatsioonid

ja helimaailm. Kui oled selle omaks võtnud, siis ei ole enam raske juurde õppida uus roll või teos. Minu jaoks on Mussorgski 19. sajandi suurim laulumeister. Ta on suurtest vene heliloojatest kõige venelikum sellepärast, et sõna on seotud tihedalt intonatsioonidega ja keel kuulub orgaaniliselt selle muusika juurde. Tema laulutsükleid ei saa laulda tõlkes, siis läheks palju kaduma ja helilooja keele juurde. Tema laulutsükleid ei saa laulda tõlkes, siis läheks palju kaduma ja helilooja keele juurde. Tema laulutsükleid ei saa laulda tõlkes, siis läheks palju kaduma ja helilooja keele juurde.

VI KOSTÜÜM – ROLLI VÄLISKUJU. Kuni pole kostüümi selga saanud, ei oska ma end tunda veel päris õige tegelaskujuna. Kuid selleks ajaks peab roll juba küps ole-

ma. Laval saab end kostüümis proovida 3-5 korda. Gastrolli olukord on loomulikult teine. Siis ei saa harjutada ning tuleb väga mobiilselt tegutseda. Lavastuse kostüümid on teinud Moskva kunstnik Marina Sokolova.

VII LÄBIMÄNGUD – KUIDAS KUNJUNEB TERVIK. Kui muusikalised proovid on läbitud, proovisaalis karakterid analüüsitud, situatsioonid lavastatud, algavad umbes nädal enne esietendust suured proovid laval ehk läbimängud, mis võtavad kogu eelnenud tööprotsessi kokku. Nendes proovides, juba dekoratsioonide, kostüümide ja grimmiiga püütakse saavutada tervikut. Suuremaid muutusi selles staadiumis tavaliselt enam ette ei tule. Kuid teater on teater ja siin võib juhtuda kõike.

Saal pimeneb, jääb vaikseks, eesriie avaneb ja rambivalgusse astub Boriss Godunov oma täies hiilguses...

Anneli Ivaste

